



NARODNI  
DOM  
MARIBOR

KONCERTNA  
POSLOVALNICA

Orkestrski cikel 2023/2024

3. abonmajski koncert

10. januar 2024 ob 19.30, Dvorana Union, Maribor

Generalni pokrovitelj Orkestrskega cikla



AquaSystems

# Komorni orkester iz Stuttgarta

**THOMAS ZEHETMAIR**, dirigent  
**EMMANUEL PAHUD**, flavta

# Spored

## **Albert Roussel (1869–1937)**

*Sinfonietta, op. 52, za godalni orkester*

I. Allegro molto

II. Andante

III. Allegro

## **Wolfgang Amadeus Mozart (1756–1791)**

*Koncert za flavto in orkester št. 1 v G-duru, KV 313*

I. Allegro maestoso

II. Adagio ma non troppo

III. Rondo. Tempo di menuetto

\*\*\*

## **Camille Saint-Saëns (1835–1921)**

*Odelette, op. 162, za flavto in orkester*

## **Camille Saint-Saëns**

*Simfonija št. 2 v a-molu, op. 55*

I. Allegro marcato – Allegro appassionato

II. Adagio

III. Scherzo. Presto

IV. Prestissimo

Francoski skladatelj **Albert Roussel** (1869–1937) se je rodil premožnim staršem, lastnikom tovarne zaves in tapet, vendar njegovo otroštvo še zdaleč ni bilo srečno: najprej je izgubil očeta, nato stare starše po očetovi strani in mater, potem pa še starega očeta po materini strani. Pri desetih letih ga je k sebi vzela teta po materini strani s soprogom. Kljub glasbeni nadarjenosti je Roussel najprej za svojo pot izbral vojaško mornarico ter tako obplul pol sveta. Pri petindvajsetih letih se je odločil za spremembo in se nastanil v Parizu, da bi se posvetil izključno glasbi. Kompozicijo je sprva študiral zasebno in nato na sloviti šoli Schola Cantorum, kjer so se gojenci mojstrili v strogih tehnikah renesančne, baročne in klasicistične glasbe. Njegov osrednji mentor je postal skladatelj Vincent d'Indy. Kasneje se je kot učitelj kontrapunkta sam zaposlil na isti šoli, kjer sta bila med njegovimi učenci Erik Satie in Edgard Varèse.

Leta 1920 se je Roussel s soprogo preselil na čudovito posestvo v obmorskem kralju Varengeville v Normandiji, kjer je lahko v miru ustvarjal in si postopoma utrjeval ugled ne samo v domovini, ampak tudi v širšem mednarodnem prostoru. V svojem novem zatočišču je najprej napisal *Drugo simfonijo*, ki pa je občinstvo ni najbolje sprejelo, zato je pričel razmišljati o spremembi svoje glasbene estetike. Če je prej sledil predvsem francoskemu izročilu – poleg učitelja d'Indyja v njegovih delih najdemo odmeve glasbe Clauda Debussyja in Césarja Francka, se je odslej napajal tudi pri poznejšem opusu Stravinskega in drugih neoklasicizmu zavezanih skladateljih ter pri modernem jazzu, ki je v tistem času pridobil na veljavi.

Ko je leta 1934 prebolel resno pljučnico, se je v Varengevillu vročično lotil ustvarjanja *Andanta in allegra za godalni orkester*, skladbe, ki je nastajala po naročilu violinistke in dirigentke Jane Evrand. Ta je kariero pričela kot orkestrska glasbenica in

je med drugim igrala violino na razvpiti premieri baleta *Pomladno obredje* Igorja Stravinskega leta 1913, po vojni pa se je bolj posvetila komorni glasbi in dirigiranju. Leta 1930 je ustanovila profesionalni godalni Pariški ženski orkester, ki je dajal priložnost mladim glasbenicam, ki so težko našle mesto v velikih orkestrih, kjer so prevladovali moški. V Parizu ni bilo nobene druge podobne zasedbe, zato so za glasbenice v naslednjih letih nova dela napisali tako Arthur Honegger, Joaquin Rodrigo in Florent Schmitt kot tudi Maurice Ravel.

Skladba je v procesu nastajanja dobila naslov **Sinfonietta** in tri stavke, v katerih je Roussel obnavljal baročni duh oblike *concerto grosso*. Gre za skladbo z izrazito asketsko zasnovo, nekakšno kondenzirano simfonijo, ki traja zgolj osem minut. Vanjo se v motivično-tematskem delu zlivajo ideje Beethovna, Brahmsa in Francka (cikličnost), nad vsem pa lebdi kombinacija baročnega in klasicističnega duha, ki se najbolj izražata v prešerni in virtuozni izrabi kontrapunkta. Uvodni Allegro molto zveni kot baročni menuet v preobleki iz 20. stoletja, dramatičnemu srednjemu stavku pa sledi živahni zaključek.

V zimskem času v letih 1777 in 1778, ko je prebival v takrat pomembnem glasbenem središču Mannheimu, se je **Wolfgang Amadeus Mozart** seznanil z lokalnim zdravnikom in amaterskim flavtistom Ferdinandom Dejeanom. Ta je pri Mozartu za 200 guldnov naročil tri koncerte za flavto in nekaj komornih del za flavto, pri čemer naj bi bil v vseh primerih part flavte prilagojen sposobnostim amaterja, najbrž samega Dejeana. Februarja 1778 je Mozart pisal očetu, da njegov »um zlahka otopi, ko ve, da bi moral veliko pisati za inštrument, ki ga ne prenese«. Vendar

iz te notice ne smemo sklepati, da je skladatelj čutil poseben odpor do flavte, prej kaže misel razumeti kot opravičilo, zakaj še ni dokončal vseh obljubljenih del. V tistem času se je njegova produktivnost upočasnila predvsem zaradi neuspešnega snubljenja Aloysie Weber, ki se je raje poročila s slikarjem Josephom Langejem. Nekaj let kasneje se je Mozart poročil z njeno sestro, Constanzo Weber. Mozart je poleg dveh flavtnih kvartetov takrat dejansko dokončal še dva koncerta za flavto, s tem da je šlo v primeru drugega zgolj za priredbo prej nastalega koncerta za oboo. Prav zaradi tega je Mozart prišel v spor z Dejeanom, ki je Mozartu nazadnje izplačal zgolj 96 guldnov.

**Koncert za flavto in orkester v C-duru, KV 313** je napisan v konvencionalnih treh stavkih v galantnem slogu. Prvi, sonatni stavek se pričinja z značilno ritmično figuro, ki jo je skladatelj leta 1784 uporabil tudi v treh klavirskih koncertih (KV 435, 456 in 459), v nadaljevanju pa se stavek izkaže kot gladka združitev liričnih in virtuoznih elementov. V počasnem stavku solistična flavta prinaša dolge pevske melodije, ki spominjajo na podobna mesta iz Mozartovih oper – v celoti se zdi stavek zasnovan kot arija za flavto. Sklepni stavek ponovno združuje eleganco menueta s poudarjeno virtuozno vitalnostjo, pri čemer se posamezne epizode rondojsko oblikovanega stavka preselijo tudi v bolj poglobljeni e-mol.

V nasprotju z Rousslovo je bila družina **Camilla Saint-Saënsa** (1835–1921) precej revna, a se je že zelo zgodaj pokazalo, da je Camille izjemno nadarjen. Pri desetih letih naj bi na pamet znal zaigrati vseh 32 Beethovnovih klavirskih sonat, zato so ga pogosto primerjali z Mozar-

tom. Tako so časti, naročila in zadolžitve za Saint-Saënsa kar deževale, manj uspešno pa je bilo njegovo osebno življenje. Leta 1875 se je poročil z devetnajstletno (dvajset let mlajšo) Marie-Laure Truffot, s katero sta imela dva otroka, a se je obetavni začetek kmalu prevesil v obratno smer. Leto 1878 je bilo za skladatelja prava mora: komaj dve leti in pol stari sin je padel skozi okno in nemudoma umrl, mlada mati, strta od žalosti, pa ni zmogla dojeti takrat še le polletnega drugega otroka, ki je zato umrl. Saint-Saëns je za vse dogodke okrivil soprogo in jo sredi počitnic leta 1881 zapustil, čeprav se uradno ni ločil.

Tem stresnim dogodkom navkljub je Saint-Saëns v tem času napisal svoja najboljša dela: simfonično pesnitev *Danse macabre* (1875), opero *Samson in Dalila* (1877), *Simfonijo št. 2*, *Drugi* (1879) in *Tretji violinski koncert* (1883), *Karneval živali* (1887) ter *Simfonijo z orglami* (1887). V teh delih zaman iščemo sledove tragičnih dogodkov, zdi se, da je skladatelju izjemno obvladovanje kompozicijske obrti omogočalo, da se je kot subjekt umaknil iz svojih del in prostor prepustil predvsem formalni izpiljenosti in elanu, se pravi skoraj klasicističnim značilnostim.

Z **Drugo simfonijo**, ki je nastala leta 1879 in jo je posvetil dirigentu Julesu Pacheloupu, se je Saint-Saëns približal idealnemu ravnotežju med obliko in navdihom. Gre za širokopotezno zasnovano simfonično delo s številnimi inovativnimi idejami na ravni oblike. Simfonija se pričinja z uvodom, ki ga obvladuje značilni motiv, zasnovan kot niz padajočih in nato dvigajočih se terc. V nadaljevanju se ta ideja prelije v viharni allegro, pravzaprav v nekakšno fugo, ki izraščá iz osnovnega tematskega materiala. Občinstvo je moralo presenetiti takšno prestopanje formalnih

okvirov sonatne oblike in učenega kontrapunkta. Prvi stavek tako preveva vitalistična sila, ki pa se v drugem, počasnem stavku umakne enostavni melodiji, ki ves čas poteka nad pedalnim tonom in se dialoško izmenjuje med godali in solističnimi pihali. S Scherzom se skladatelj ponovno zateka k bolj viharnim tonom. Značilna je fragmentacija idej, saj so posamezne fraze po štirih taktih praviloma prekinjene in nadomeščene z novimi idejami, orkestracijskimi preoblekami ali ritmičnimi premiki. Tudi v Scherzu skladatelj ne sledi tradicionalni oblikovni shemi, stavek ni zasnovan simetrično, ampak v dveh kontrastnih odsekih. Sklepni rondo temelji na živahni plesni melodiji, skladateljeva virtuoznost pa se kaže v muzikalnem izkoriščanju vsakega na videz še tako nepomembnega detajla. Tako se kot poživljavači izkažejo tudi nizi padajočih lestvic. V neobremenjenem poletu glasbenega stavka prepoznamo sledove glasbe Haydna in Mendelssohna, a potopljene v melodično sočnost opernega Gounoda.

Veliko kasneje, leta 1920, se pravi leto dni pred smrtjo, je Saint-Saëns napisal skladbo **Odelette za flavto in orkester**. Naslov nakazuje žensko v turškem haremu, glasba pa izdaja skladateljevo zanimanje za pristne orientalske barve. Skladba je zasnovana lahkotno in melodično, avtor v njej ne rešuje kakšnih pomembnejših kompozicijskih problemov, tako da bi si skoraj lahko mislili, da je delo nastalo vsaj pol stoletja prej. Saint-Saëns je torej tudi v poznih letih ostajal zvest svoji nenavadni mešanici prosojne klasicističnosti in opojne romantike.

**Komorni orkester iz Stuttgarta** je bil ustanovljen leta 1945, njegova posebnost pa je, da ga vodijo trije umetniški vodje: glavni dirigent Thomas Zehetmair, umetniški sodelavec – klarinetist in skladatelj Jörg Widmann ter menedžer Markus Korselt. Osrednje programsko vodilo orkestra je ohranjanje glasbene tradicije ob hkratnem sodobnejšem programu, s čimer postavlja standarde za prihodnost. Prav iz napetosti med tema smernicama izhaja širok glasbeni repertoar orkestra, ki poleg tradicionalnih koncertov pripravlja tudi projekte, ki vključujejo virtualno resničnost, umetno inteligenco in holograme. Orkester poleg tega redno organizira koncerte, namenjene izobraževanju otrok in najmlajšega občinstva. Letno pripravi okrog devetdeset koncertov ter tri mednarodne turneje. Je prvi klimatsko nevtralni orkester v Nemčiji. Od letošnjega leta izdaja plošče v lastni založbi SKO.

Nemški violinist in dirigent **Thomas Zehetmair** je od sezone 2019/2020 glavni dirigent Komornega orkestra iz Stuttgarta, od leta 2020 pa tudi Nacionalnega orkestra regije Auvergne. Njegovi dirigentski mentorji so bili Michael Gielen, David Zinman, Neville Marriner in Michael Schønwandt, močno pa sta nanj vplivala tudi Nikolaus Harnoncourt in Frans Brüggen. Zehetmair je bil glavni dirigent Pariškega komornega orkestra in vrsto let umetniški sodelavec Komornega orkestra Saint Paul ter kar dvanajst let glasbeni direktor orkestra Royal Northern Sinfonia, ves čas pa ohranja tudi tesne umetniške stike z Irskim komornim orkestrom. Kot solist je sodeloval s številnimi priznanimi dirigenti, med drugim s Simonom Rattlom, Danielom Barenboimom in Herbertom Blomste-

dtom. Njegovi posnetki so prejeli številne nagrade, zadnja je bila za posnetek Bachovih sonat in partit z baročno violino. Za svoje delo je prejel častne doktorate univerz v Weimarju in Newcastlu. Od leta 1994 nastopa s Kwartetom Zehetmair.

Francosko-švicarski flavtist **Emmanuel Pahud** je glasbo začel študirati pri šestih letih. Diplomiral je leta 1990 in prejel prvo nagrado na pariškem Konservatoriju, nato pa se je izpopolnjeval pri Aurèlu Nicoletu. Kasneje je prejel več nagrad in se pri dvaindvajsetih letih pridružil Berlinskim filharmonikom kot prvi flavtist. Ob poklicu orkestrskega glasbenika je dejaven tudi kot solist in komorni glasbenik. Redno nastopa z vodilnimi orkestri po dvoranah in festivalih po vsem svetu ter sodeluje s številnimi izjemnimi dirigenti, kot so C. Abbado, G. Antonini, D. Barenboim, P. Bolez, V. Gergijev, J. E. Gardiner, D. Harding, L. Maazel, S. Rattle in D. Zinman. Med njegovimi komornimi partnerji so Y. Bronfman, H. Grimaud, S. Kovacevich in E. Le Sage. Skupaj s slednjim in P. Meyerjem je ustanovil Poletni glasbeni festival v Salon-de-Provence, redno pa sodeluje tudi s pihalnim ansambлом Les Vents Français, kjer igra skupaj s F. Leleuxom, P. Meyerjem in R. Vlatkovićem. Redno naroča nova dela in je krstil skladbe E. Carterja, T. Escaicha, T. Hosokave, M. Jarrella, P. Manourya, M. Pintscherja, L. Francesconija in E.-S. Tüüra. Leta 1996 je podpisal ekskluzivno snemalno pogodbo z založniško hišo EMI/Warner in je do sedaj posnel že več kot štirideset zgoščenk. Je častni član Kraljeve akademije za glasbo in ambasador Unicefa.

(Jezikovni pregled Monika Jerič)

# Napovedujemo in vabimo

## SLOVAŠKA FILHARMONIJA

**DANIEL RAISKIN**, dirigent  
**LOVRE MARUŠIČ**, klavir

**9. februar 2024** ob 19.30, Dvorana Union, Maribor

4. koncert Orkestrskega cikla in za izven

*Sposed: Franz Schubert, Ludwig van Beethoven, Franz Schmidt*



Slovaška filharmonija  
foto: Brenkus



Daniel Raiskin



Lovre Marušič  
foto: Luka Keržob

## KVARTET ÉBÈNE

**19. marec 2024** ob 19.30, Dvorana Union, Maribor

3. koncert Komornega cikla in za izven

*Sposed: Wolfgang Amadeus Mozart,  
Alfred Schnittke, Edvard Grieg*



Kvartet Ébène  
foto: Julien Mignot

## LAIBACH: LOVE IS STILL ALIVE

**24. januar 2024** ob 20.00,

Dvorana generala Maistra, Narodni dom Maribor

Preddogodek Festivala Lent 2024



### ◀ NARODNI DOM MARIBOR ▶

**Informacijska pisarna Narodnega doma Maribor**

Uradne ure: od ponedeljka do petka med 10. in 13. uro ter uro pred prireditvijo.

**Dvorana Union:** uro pred prireditvijo.

☎ (02) 229 40 11, 229 40 50, 031 479 000

✉ [vstopnice@nd-mb.si](mailto:vstopnice@nd-mb.si)

🌐 [www.nd-mb.si](http://www.nd-mb.si)

 **Radio  
Maribor**

**VEČER  
RADIO CITY**